

Jedinica 5 (osnovna škola, 5. razred)

Mi postavljamo pravila za našu učionicu

A Plan nastave

	Ključna pitanja/teme lekcije	Ključni zadatak	Nastavni materijali
Lekcija 1	Koja prava ima svaka osoba u ovoj učionici?	Radeći u grupama, učenici sastavljaju spisak predloga pravila u svom razredu.	Listovi papira A4 (jedan po grupi)
Lekcija 2	Šta neko pravilo čini dobrim pravilom? Zašto ona mogu biti gnjavaža? Zašto mogu biti korisna?	Učenici razmišljaju o principu reda i pravila.	Materijali o osnovnim principima pravila u demokratiji; prazni listovi papira A4.
Lekcija 3	Na koji način se dječija prava mogu realizovati u učionici?	Radeći u grupama učenici stvaraju pravila koja su usaglašena s dječjim pravima.	Radni listovi koji su fotokopirani ili koje su učenici napisali.
Lekcija 4	Izrada pravila u grupama i usaglašavanje o pravilima u razredu.	Učenici upoređuju svoje ideje i pokušavaju donijeti jednoglasnu odluku o pravilima za svoj razred.	–

B Obrazovno-odgojni ciljevi

Kada gledamo na pravila za učionicu iz perspektive ljudskih i dječjih prava, ta pravila imaju dalekosežnije implikacije od pukog osiguravanja mira i tišine u učionici.

Ljudska i dječija prava nijesu samo skup hladnih pravnih standarda. Da bi imala smisla, ona treba da služe kao instrumenti i smjernice u našim naporima za uspostavljanje jednakosti i pravde u našem svakodnevnom životu. Našim učenicima je škola važan segment, a na neki način i ključni element u njihovim svakodnevnim životima. Ali, škola je čak i više od toga: škola je jedino mjesto na kojem učenici mogu naučiti – u bezbjednom okruženju- kako da djeluju u društvu. Škola, drugim riječima, učionica, školska zgrada i njezin prostor u cjelini, ali i školska organizacija i vođstvo škole čine minijaturni model društva – mikro društvo. Ono što su učenici naučili, razvili i testirali ovdje, bilo to korisno ili ne, ima dobru šansu da se prenese na svijet izvan učionice i školske zajednice. Kako bi učenici postali svjesni ove činjenice i koristili je u smislu obrazovanja o dječjim pravima je bitan cilj Cjeline 5.

Prava i obaveze čine komplementaran par konceptata. Idu skupa kao dan i noć ili kao ljeto i zima. Prava i obaveze zavise jedna od drugih. Ljudska i dječja prava se ne mogu razumjeti bez shvatanja važnosti međusobne zavisnosti prava i obaveza.

Ovaj projekat će se usmjeriti na sljedeće članove Konvencije o pravima djeteta:

član 12, neka se čuje naše mišljenje;
 član 13, sloboda da se izražavamo;
 član 28, pravo na obrazovanje;
 član 31, pravo na slobodno vrijeme i zabavu.

C Ključna pitanja za razmišljanje na časovima o dječijim pravima

Doživljaj dječjih prava	Upoznavanje dječjih prava	Sprovođenje dječjih prava
Nastavnik		
Na koji se način principi dječijih prava poštuju u razredu i školskoj zajednici?	Šta djeca sada znaju o dječijim pravima?	Učenje o tome kako djelovati izvan škole: Šta su učenici naučili za svoj budući život?
U ovoj nastavnoj jedinici, učenici prolaze kroz konkretno iskustvo o tome da su nam potrebna pravila kako bismo živjeli zajedno i shvataju da dječija prava definišu takav sistem pravila.	Član 12, 13 18, 31 (vidi dodatak: Konvencija o pravima djeteta)	Učenici razumiju kako se pravila donose u demokratiji. Sposobni su da učestvuju u demokratskim procesima donošenja odluka.
Učenici		
Kako sam doživio/la dječija prava u razredu?	Što sam naučio/la o dječijim pravima?	Šta sam u stanju sada da preduzmem?
Učenici shvataju da prava i obaveze idu skupa. Shvataju da su pravila stvorili ljudi za ljude, da se mogu mijenjati i da nije jednostavno svakom članu grupe da se složi oko obavezujućih pravila.	Sada znam da imam pravo da učestvujem u radu na pravilima za naš razred. Svjestan/svjesna sam da je izrada Konvencije o pravima djeteta predstavljala sličan proces.	Sada mogu pokušati da pronađem slična pravila o tome kako živjeti zajedno u mojoj porodici, mom sportskom klubu ili zajedno sa mojim prijateljima. Trebali bi da obezbijedimo da što više ljudi učestvuje u definisanju takvih pravila i da su sposobni da se slože sa kompromisnim rješenjem.

D Postupak

Lekcija 1

Nastavnik daje informativni uvod u projekat i plan za sljedeće četiri lekcije.

Kao moderator on ili ona započinje diskusiju s učenicima o „pravima i dužnostima“. Evo moguće ideje:

- Navedite neka svoja prava iz učionice, školskog dvorišta ili vaše porodice. Podsjetite se na dječja prava o kojima ste već puno čuli!
- Ova prava će jedino funkcionisati ako ih i ostali poštuju. Kod svakog prava postoji- za druge i za nas – dužnost! Sada pomislimo na ostale primjere koje ste pomenuli!

Razred se dijeli na tri, šest ili devet grupa zavisno od veličine razreda. Pokušajte da ne bude više od pet učenika u svakoj grupi. Grupe su A, B ili C.

Svaka grupa određuje svog govornika. Poslije ovoga kratko se daju povratne informacije – kako ste izabrali svog govornika?

Svaka grupa ima papir koji je podijeljen na tri dijela. Koristeći gornju trećinu papira, oni bilježe šta misle da su prava svakog pojedinca (uključujući nastavnika) u razredu. Trebalo bi da zabilježe svaku sugestiju i svaku sugestiju je potrebno obilježiti brojem.

Dajte povratne informacije – koliko dobro smatrate da ste ispunili zadatak? Šta ste svi radili što je bilo od pomoći? Šta je pravilo smetnje?

Papir se daje sljedećoj grupi (A daje B, B daje C, C daje A).

Svaka grupa procjenjuje listu prava koju je proizvela prethodna. Oni raspravljaju o sljedećim pitanjima: kojim odgovornostima odgovara koje pravo? Koje odgovornosti bi trebalo da podržimo kako bi poštovali ta prava? Šta je potrebno da uradimo, kako je potrebno da se ponašamo? Npr. „Svako ima pravo da se čije njegov/njen glas“ odgovara „Mi imamo odgovornost da slušamo“.

Upotrebom istih brojeva koji su korišćeni u odjelku za prava, grupe sada ispisuju odgovarajuće odgovornosti na sredini trećeg papira.

Na kraju lekcije, nastavnik sakuplja sve priloge koje su napravili učenici kako bi ih iščitao/ iščitala prije sljedećeg časa.

Lekcija 2 (u tajanju otprilike 11/2 školskog časa)

Nastavnik podstiče učenike da prodiskutuju na temu „pravila“ koristeći osnovna pitanja koja se tiču pravila, ilustrovana referencama na pravila u sportu, u razredu ili u saobraćaju. Inspiracija:

- Šta je dobro kod pravila?
- Šta to može da bude iritirajuće kod njih?
- Kada mi je drago da postoje pravila ? šta me nervira kod pravila?
- Ko postavlja pravila u različitim kontekstima? Ko ima moć da sprovodi pravila i sankcije ako se ova pravila prekrše?

Kao podsticaj za početak ove faze časa, ili kasnijeg sumiranja, sljedeći tekst (ili njegova skraćena verzija) „Disciplina i red u demokratiji- i u školi“ može se koristiti.

Disciplina i red u demokratiji – i u školi

1. ed je potreban u svim okolnostima. Grupa bez reda i osnovnih pravila ne može biti demokratska. R
2. Ograničenja su neophodna. Pravila mogu biti pogrešna ili neprikladna. Ali sve dok se ne promijene, moraju se poštovati. Mora, međutim, postojati mogućnost da se pravila mijenjaju.
3. Od samog početka djeca treba da učestvuju u postavljanju i provođenju pravila. Samo se na taj način ona mogu poistovijetiti s pravilima.
4. Zajednica u učionici ne može funkcionisati bez međusobnog povjerenja i poštovanja. U nekim se slučajevima može pokazati da je teško uspostaviti takvu atmosferu.
5. Timski duh mora zamijeniti takmičarsku atmosferu u razredu.
6. Prijateljska atmosfera u razredu je od ključne važnosti.
7. Socijalne vještine nastavnika treba da daju bitan doprinos (demokratsko vođstvo, razvijanje osjećaja pripadnosti grupi, razvijanju odnosa itd.).
8. Komunikacija unutar grupe predstavlja stalno prisutnu realnost u demokratski vođenom razredu. *" Grupa bez reda istražuju i osnovnih pravila ne može biti demokratska "*
9. Učenici, kako dječaci tako i djevojčice, moraju se podsticati nešto novo i da uče iz svojih pogrešaka.
10. Unutar postavljenih granica, mora biti moguće ostvarivati slobode. Samo se tako može razvijati individualna odgovornost.
11. Disciplina i red će najrevnosnije biti prihvaćeni i poštovani ako svakom pojedincu pomažu da se ona ili on izrazi i ako pomažu grupi u razvijanju zadovoljavajućih odnosa i radnih uslova

Učenici se razvrstavaju u iste grupe kao i na prethodnom času. Nastavnik dijeli komade A3 papira sa prethodnog časa i daje sljedeća uputstva:

- Pogledajte šta ste do sada napisali. Razmislite o pravilima za koja smatrate da su posebno bitna za naš život i koja biste voljeli da predstavite razredu kasnije.

Napišite ova pravila na donju trećinu vašeg papira prema sljedećim smjernicama (optimalno, nastavnik daje jedan ili dva primjera)

- Ona treba da budu afirmativno formulisana, a ne prohibitivna.
- Ona treba da opišu i odgovornosti i prava, npr. upotrebom riječi „zato što“: „Mi imamo obavezu da slušamo kada drugi govore, zato što imamo pravo da se čuje naš glas.“

Grupe rade svoj posao prema uputstvima. Poslije ovoga, formiraju se veće grupe spajanjem dvije manje. Svaka grupa predstavlja svoja pravila sljedećoj; diskutuje se i daju povratne informacije o izabranim pravilima, o tome kako su ona sročena i koliko su razumljiva, uz mogućnost predade i

poboljšanja.

Potrebno je da svaka grupa izabere najviše tri pravila. Ona se onda ispisuju debelim masnim slovima po velikim trakama papira (isječenim izduž od A3 papira).

Ova tri pravila (po grupi) se kače na tablu u učionici. Vodi se diskusija o svakom skupu pravila: govornik iz svake grupe objašnjava odabrana pravila razredu.

Sinopsis: Konačno sređivanje kolekcije pravila koja želimo da učinimo obavezujućim u našem razredu:

- Koja su pravila identična ili slična? Koja se stoga mogu izbaciti ili stopiti?
- Šta je potrebno preformulisati kako bi izraz bio sažetiji i razumljiviji?

Zatim se glasa kako bi se odlučilo koja pravila da se zadrže. Svaki učenik/učenica ima pet „žetona“ da potroši na pet pravila za koja smatra da treba da se uključe u njegov/njen razred. Učenici mogu glasati pisanjem male linije na tabli ili lijepljenjem samoljepljivih papira pored omiljenih pravila. Pravila (ne više od deset) sa najvišim brojem glasova se ispisuju kao novi set pravila ili se uvršćuju u prethodno postojeća pravila razreda. Pravila se mogu ispisati kao poseban dokument, može ih potpisati svaki učenik i mogu biti izložena u učionici.

Razmišljanje o učenju (gdje u isto vrijeme nova pravila se primjenjuju i učvršćuju): Šta je pomoglo, šta je pravilo smetnje? Kako ste doprinijeli aktivnostima? Jeste li primijetili još nekoga iz razreda čiji je doprinos bio koristan? Zašto? Na koji način?

Lekcija 3

Nastavnik osvježava prethodno znanje o dječjim pravima i sumira najbitnije teze (vidi Cjelinu 3, lekcija 2 i Cjelinu 4, lekcija 1): stvaranje dječjih prava, najbitnija dječja prava, koja su moguće takođe povezana sa ljudskim pravima.

Nastavnik dalje predstavlja sljedeći izbor dječjih prava, koristeći ovoga puta originalni tekst iz originalne Deklaracije o pravima djeteta (vidi dodatak):

- Član 12, izražavanje svojih stavova i interesa;
- Član 13, sloboda izražavanja;
- Član 28, pravo na obrazovanje;
- Član 31, pravo na odmor i zabavu.

Učenici su podijeljeni na grupe (na isti način kao kod lekcija 1 i 2, ili na nove grupe od po troje ili četvoro djece). Svaka grupa dobija komad papira A4 i na njemu priprema radni list sa dva stupca, kao što je pokazano dalje. U uskom stupcu na lijevoj strani, unose 4 prava, praveći podjednak razmak među njima prema dnu stranice.

U širem stupcu na desnoj strani, objedinjuju svoje misli o pravima i obavezama koje ta prava nose, kako za njih same tako i za druge. Za početak mogu pitati: „Ako moj komšija, prijatelj ili drug iz razreda zahtjeva to pravo, koje obaveze i dužnosti iz toga proizilaze za mene i ostale?“ Ili (za član 28) „Kakvu dužnosti mora ispuniti društvo i škola kako bi obezbijedili pravo na obrazovanje? Kako ja mogu kao pripadnik tog razreda doprinijeti ostvarenju tog prava?“ Rezultati će biti razmatrani na sljedećem času.

Članovi grupe (imena)	
Prava	Pravila i dužnosti
<p>Član 12. <i>Izražavanje stavova i interesa</i></p> <p>O čemu je riječ?</p>	
<p>Član 13. <i>Sloboda izražavanja</i></p> <p>O čemu je riječ?</p>	
<p>Član 28. <i>Pravo na obrazovanje.</i></p> <p>O čemu je riječ?</p>	
<p>Član 31. <i>Pravo na slobodno vrijeme i zabavu</i></p> <p>O čemu je riječ?</p>	

Lekcija 4

Učenici jedni drugima predstavljaju rezultate u razredu (tj. kompletiran radni list iz lekcije 3). Po jedan je predstavnik za svaku grupu. Mogli bi govoriti o aspektima poput sljedećih:

- Kako smo pristupili našem zadatku? (Proces grupnog rada i odlučivanja)
- Šta je važno za nas? (Kriterijumi i vrijednosti)
- Na koji način možemo obezbijediti da se prava poštuju? (Stavovi prema vrijednostima, sprovođenje) Ko je odgovoran za sprovođenje ova četiri dječja prava?

Mogući zaključak: Učenici se usaglašavaju o pravilima za svoj razred. Postiže se saglasnost o konačnom zajedničkom izdanju prava i odgovornosti vezanih za osnovna dječja prava koja su proučavana. Jedna grupa dobija zadatak da sačini dokument sa pravilima u vidu umjetničkog djela. Svi učenici i nastavnici potpisuju dokument. Pravila su na snazi dok ih ne zamijeni novi dokument. Navedeni dokument treba izložiti na Međunarodni dan djeteta kao primjer praktikovanja demokratije u razredu.